

วิเคราะห์ผลการวิจัย

การที่ผู้เขียนได้หยิบยกเอาปัญหาการจัดบริการของรัฐในประเทศไทย ซึ่งศึกษาเฉพาะกรณีโครงการทำนาครั้งที่สองในจังหวัดอ่างทองมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากอาชีพการทำนาเป็นอาชีพหลักและข้าวเป็นผลผลิตที่ส่งออกอันดับหนึ่งของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดอ่างทองเป็นแหล่งผลิตข้าวได้ปีละเป็นจำนวนมากและประกอบกับโครงการทำนาครั้งที่สองเป็นโครงการใหม่ที่จัดทำขึ้นเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา จึงเป็นความต้องการของผู้เขียนที่อยากจะทราบว่าประชาชนในจังหวัดอ่างทองมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรกับโครงการทำนาครั้งที่สอง

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีความมุ่งหมายที่จะได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการที่รัฐจัดบริการอันใดแก่โครงการทำนาครั้งที่สองให้แก่ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยได้ทำการสอบถามชาวนาทุกอำเภอในจังหวัดอ่างทองและสอบถามข้าราชการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพโคกแก่นายอำเภอ เกษตรอำเภอ ปลัดอำเภอฝ่ายส่งเสริมอาชีพ พัฒนาการ และเจ้าหน้าที่ชลประทาน ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทำนาครั้งที่สองทั้งสิ้น เพื่อต้องการทราบว่าชาวนามีความรูสึกอย่างไรกับโครงการทำนาครั้งที่สองและข้าราชการซึ่งนำบริการโครงการทำนาครั้งที่สองไปสู่ประชาชนนั้น ประชาชนมีความพึงพอใจ และมีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองหรือไม่เพียงใด

John D. Millet, Management in the Public

Service (New York : Mc Graw-Hill Book Company, Inc.,

1954). P.4.

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้เขียนได้อาศัยวิจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อเป็นการชี้บอกถึงปัญหาการให้บริการของรัฐเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สองของชาวนาและข้าราชการในจังหวัดอ่างทอง โดยตั้งสมมติฐานดังนี้คือ

- สมมติฐานที่ ๑ โครงการทำนาครั้งที่สองของรัฐบาลไม่ได้เริ่มต้นมาจากพื้นฐานของประชาชน
- สมมติฐานที่ ๒ ปัญหาการประสานงานระหว่างราชการต่าง ๆ ที่ร่วมกันรับผิดชอบโครงการทำนาครั้งที่สอง
- สมมติฐานที่ ๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สอง
- สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำนาครั้งที่สอง

จากการที่ผู้เขียนได้ตั้งสมมติฐานไว้ทั้ง ๔ ข้อ ดังกล่าวไปในทางลบ เพราะผู้เขียนมีความเชื่อว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่เริ่มมีเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาจึงน่าจะเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้เขียนได้ตั้งไว้ทั้ง ๔ ข้อ และจากการสอบถามความรู้สึกในคานต่างๆ ของชาวนาและข้าราชการในจังหวัดอ่างทอง เมื่อนำมาวิเคราะห์ตามสมมติฐานแล้ว สรุปได้ผลดังต่อไปนี้

๑. จากการสอบถามชาวนาได้ผล

๑.๑ ชาวนามีความเชื่อว่าโครงการทำนาครั้งที่สองไม่ได้เริ่มต้นมาจากพื้นฐานของประชาชน มีค่าเท่ากับ ๓.๗๕ คะแนน ซึ่งหมายความว่าความเชื่อว่าโครงการทำนาครั้งที่สองไม่ได้เริ่มต้นมาจากพื้นฐานของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง จึงอาจกล่าวได้ว่าโครงการทำนาครั้งที่สองริเริ่มมาจากรัฐบาล

๑.๒ ชาวนามีความเห็นว่าการประสานงานระหว่างราชการต่าง ๆ ที่ร่วมกันรับผิดชอบโครงการทำนาครั้งที่สอง มีค่าเท่ากับ ๓.๕๐ คะแนน ซึ่งหมายถึงว่าการประสานงานระหว่างราชการต่าง ๆ ที่ร่วมกันรับผิดชอบโครงการอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

๑.๓ ชาวนามีความรู้ดีว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สอง มีค่าเท่ากับ ๓.๕๕ คะแนน ซึ่งหมายถึงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สองอยู่ในเกณฑ์ดี

๑.๔ ชาวนามีความเห็นว่าการประชาชนมีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองมีค่าเท่ากับ ๓.๕๕ คะแนน ซึ่งหมายถึงว่าการประชาชนมีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองอยู่ในเกณฑ์ดี

๒. จากการสอบถามข้าราชการไคผล

๒.๑ ข้าราชการมีความเชื่อว่าโครงการทำนาครั้งที่สองไม่ได้เริ่มต้นจากพื้นฐานของประชาชน แต่เริ่มตนมาจากรัฐบาลซึ่งได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๒ ข้าราชการมีความเห็นว่าการประสานงานระหว่างราชการต่าง ๆ ที่ร่วมกันรับผิดชอบโครงการทำนาครั้งที่สองอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และมีปัญหาในการปฏิบัติภายในหน่วยเพียงเล็กน้อย

๒.๓ ข้าราชการมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองอยู่ในเกณฑ์ดี

๒.๔ ข้าราชการมีความเห็นว่าชาวนามีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองอยู่ในเกณฑ์ดี

ต่อไปนี้ผู้เขียนจะได้สรุปประเด็นต่าง ๆ อันเป็นสาระสำคัญของ
ปัจจัยหรือองค์ประกอบของสมมติฐานในแต่ละบท เพื่อจะได้ทราบถึงความรู้สึก
ความคิดเห็นของผู้ตอบ ซึ่งได้จากการสอบถามชานานำมาวิเคราะห์แล้วเพื่อ
จะได้เห็นเกณฑ์ยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

๑. สมมติฐานที่ ๑ โครงการทำนาครั้งที่สองของรัฐไม่ได้เริ่ม
ตนมาจากพื้นฐานของประชาชน

๑.๑ เมื่อได้สอบถามชานานว่าทราบหรือไม่ว่ามีโครงการ
ทำนาครั้งที่สอง ชานานในจังหวัดอ่างทอง ร้อยละ ๕๒.๕๕ (ตารางที่ ๑๔)
ตอบว่าทราบ

๑.๒ จากการสอบถามชานานว่าทราบว่ามีโครงการทำนา
ครั้งที่สองจากใคร ชานานในจังหวัดอ่างทอง ร้อยละ ๘๙.๒๓ (ตารางที่ ๑๕)
ตอบว่าทราบจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพ

๑.๓ จากการสอบถามว่าคนที่ชานานจะทำโครงการทำนา
ครั้งที่สองท่านปรึกษาใคร (ตารางที่ ๑๖) ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๕.๑๑ ตอบ
ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ

๑.๔ จากการสอบถามความเห็นว่าการทำนาครั้งที่สอง
ชานานมีความรู้สึกกว่าทำเพราะอะไร (ตารางที่ ๑๗) ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ
๓๒.๓๔ ตอบว่าอยากทำเอง

๑.๕ จากการสอบถามว่ากลุ่มที่ชานานเป็นสมาชิกพูดกันถึง
เรื่องโครงการทำนาครั้งที่สอง ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๑.๔๙ (ตารางที่ ๑๘)
ตอบว่า เคย

๑.๖ จากการสอบถามว่าบุคคลต่อไปนี้ออกมาเสนอแนะให้
ทำนาครั้งที่สอง ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๕.๘๘ (ตารางที่ ๑๙) ตอบว่าเกษตรกร
อำเภอ

๑.๗ จากการสอบถามว่าการส่งเสริมการทำนาครั้งที่สอง ปัจจุบันดำเนินการโดยใคร ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๕.๘๓ (ตารางที่ ๒๐) ตอบว่าเกษตรกรอำเภอ

๑.๘ จากการสอบถามว่าปัญหาของโครงการทำนาครั้งที่สองก็คือ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๖.๘๑ (ตารางที่ ๒๑) ตอบว่าพื้นที่เพาะปลูกไม่มีน้ำเพียงพอ

๑.๙ จากการสอบถามว่าท่านทำนาครั้งที่สองเป็นประจำทุกปีเพราะ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๗.๘๗ (ตารางที่ ๒๒) ตอบว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ

๑.๑๐. จากการสอบถามว่าผลผลิตในการทำโครงการทำนาครั้งที่สองที่เพิ่มขึ้นทุกปีเกิดจากบุคคลต่อไปนี้เสนอแนะ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๘.๒๔ (ตารางที่ ๒๓) ตอบว่าเกษตรกรอำเภอ

สรุป

ชาวนาจังหวัดอ่างทองส่วนใหญ่ทราบว่ามีการทำนาครั้งที่สอง โดยทราบจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพและการที่ชาวนาจะทำนาครั้งที่สองชาวนาได้ทำการปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพทุกครั้ง การทำนาก็เกิดจากความรู้อยากจะทำและในการประชุมกลุ่มเกษตรกร สมาชิกมักจะพูดถึงเรื่องการทำนาครั้งที่สอง ซึ่งบุคคลที่ออกมาเสนอแนะและดำเนินการส่วนใหญ่ได้แก่ เกษตรอำเภอ ปัญหาที่ชาวนามักประสบเสมอในการทำนาครั้งที่สองก็คือ พื้นที่เพาะปลูกไม่มีน้ำเพียงพอ อย่างไรก็ตามผลผลิตที่สามารถเพิ่มขึ้นได้ก็เพราะได้มีคำแนะนำจากเกษตรกรอำเภอ แสดงให้เห็นว่าโครงการทำนาครั้งที่สองริเริ่มจากรัฐบาล

จึงกล่าวได้ว่าการจัดบริการของรัฐ เกิดจากนโยบายของรัฐซึ่งเป็น
ความคิดริเริ่มของรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่และคณาจารย์สูงเกือบทุกโครงการ ส่วนความ
คิดริเริ่มของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำหรือน้อยมาก และในการจัดบริการของ
รัฐในรูปโครงการต่าง ๆ นั้น รัฐยังมีความจำเป็นต้องจัดเจ้าหน้าที่ออกไปดำเนินการ
เสนอแนะประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนหรือผู้รับบริการในโครง
การอีกด้วย กว่าโครงการนั้นจะเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนก็จำเป็นต้องใช้ระยะเวลา
และเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการประคับประคองโครงการเป็นเวลานานพอสมควร

๒. สมมติฐานที่ ๒ การประสานงานระหว่างราชการต่าง ๆ ที่ร่วมกันรับผิดชอบโครงการทำนาคครั้งที่สอง

๒.๑ จากการสอบถามชาวบ้านว่าเวลามีปัญหาในการทำนาคครั้งที่สอง ชาวบ้านไปหาใครก่อน ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๓.๖๔ (ตารางที่ ๒๕) ตอบว่าเกษตรอำเภอ

๒.๒ จากการสอบถามชาวบ้านว่าเมื่อท่านมีปัญหาท่านมักไม่ไปติดต่อกับหน่วยราชการเพราะอะไร ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๘.๕๑ (ตารางที่ ๒๖) มีความเห็นว่าสถานที่ติดต่อยากไกล

๒.๓ จากการสอบถามว่าเมื่อชาวบ้านไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับการทำนาคครั้งที่สองชาวบ้านมักพบว่าหน่วยงานที่ให้บริการล่าช้า ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๕.๐๔ (ตารางที่ ๒๗) ตอบว่าเจ้าหน้าที่ขาดประสบการณ์

๒.๔ จากการสอบถามว่าการส่งเสริมการทำนาคครั้งที่สองของทางราชการนั้น หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๘.๐๔ (ตารางที่ ๒๘) มีความเห็นว่าทำงานประสานกันดี

๒.๕ จากการสอบถามว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพที่เข้าไปส่งเสริมการทำนาคครั้งที่สองของหน่วยราชการมักออกไปประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ เขาใจ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๘.๐๔ (ตารางที่ ๒๙) มีความเห็นว่าไปประชุมชี้แจงอยู่เสมอ

๒.๖ จากการสอบถามชาวบ้านว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพแต่ละฝ่ายที่เขาไปส่งเสริมการทำนาคครั้งที่สอง ชาวบ้านมีความเห็นอย่างไร ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐.๘๕ (ตารางที่ ๓๐) มีความเห็นว่าเขากันได้ดีกับเกษตรกร

๒.๗ จากการสอบถามว่าชาวนามีความรู้สึกว่าโครงการทำนาครั้งที่สองนั้น หน่วยราชการที่ให้ความสนใจต่อโครงการมาก คือ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๔.๕๐ (ตารางที่ ๓๑) ตอบว่าเกษตรอำเภอ

๒.๘ จากการสอบถามว่าการทำนาครั้งที่สองในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพดังนี้ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๑.๓๘ (ตารางที่ ๓๒) ตอบว่าพัฒนากร

๒.๙ จากการสอบถามว่าชาวนามองเห็นว่าการส่งเสริมการทำนาครั้งที่สองควรให้หน่วยราชการใดหน่วยราชการหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการแต่เพียงผู้เดียว ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๗.๕๕ (ตารางที่ ๓๓) ตอบว่าเห็นด้วย

๒.๑๐ จากการสอบถามว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพจากส่วนกลาง ส่วนจังหวัดและส่วนอำเภอ เคยออกมาดูแลและเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สอง ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๗๕ (ตารางที่ ๓๔) ตอบว่าเคย

สรุป

ชาวนามีความเห็นในการส่งเสริมการทำนาครั้งที่สองทางราชการที่เกี่ยวข้องของให้การส่งเสริมและประสานงานกันอยู่ในเกณฑ์ดีและหน่วยราชการมักออกไปประชุมชี้แจงเป็นประจำ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ที่เขาไปส่งเสริมการทำนาครั้งที่สองก็เขากันได้ดี แต่เมื่อชาวนามีปัญหามักจะสอบถามจากเกษตรอำเภอ เพราะเกษตรอำเภอให้ความสนใจต่อโครงการมากกว่าเจ้าหน้าที่อื่น ๆ และในปัจจุบันชาวนาไม่จำเป็นต้องอาศัยพัฒนากรในการทำนาครั้งที่สอง ชาวนามีความเห็นว่าการส่งเสริมการทำนาครั้งที่สองให้หน่วยราชการใดหน่วยราชการหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการและมีความเห็นว่าหน่วยราชการที่ให้บริการสาขาที่สุดได้แก่เจ้าหน้าที่ชลประทานในการทำ

นาครั้งที่สองเมื่อชาวนามีปัญหา มักไม่ไปติดต่อกับหน่วยราชการก็เพราะสถานที่ติดต่อกันอยู่ห่างไกล อย่างไรก็ตามชาวนามีความเห็นว่าได้รับการดูแลและแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพจากส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และส่วนอำเภอเสมอ

๓. สมมติฐานที่ ๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องของชาควมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สอง

๓.๑ จากการสอบถามชาวนามาว่าเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานใดที่สามารถแก้ไขปัญหาให้ท่านได้ดีที่สุด ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๑.๔๑ (ตารางที่ ๓๖) ตอบว่าเกษตรอำเภอ

๓.๒ จากการสอบถามชาวนามาว่าผู้ที่เสนอแนะให้ท่านเข้าใจในการจัดทำโครงการทำนาครั้งที่สองคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๒.๔๔ (ตารางที่ ๓๗) ตอบว่าเกษตรอำเภอ

๓.๓ จากการสอบถามชาวนามาว่ามีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพของอำเภอมีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สอง ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๗.๐๒ (ตารางที่ ๓๘) มีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพมีความรู้ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองอย่างมาก

๓.๔ จากการสอบถามชาวนามาว่า ผู้ที่ประชุมเกี่ยวกับโครงการทำนาครั้งที่สองเป็นประจำใคร่แก่ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๔.๖๕ (ตารางที่ ๓๙) ตอบว่า เกษตรอำเภอ

๓.๕ จากการสอบถามชาวนามาว่าผลผลิตจากการทำนาครั้งที่สองเพิ่มขึ้นเพราะใคร่ขอเสนอแนะมาจาก ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๘.๖๕ (ตารางที่ ๔๐) ตอบว่า เกษตรอำเภอ

๓.๖ จากการสอบถามชาวนามาว่าผู้ที่จัดทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับการทำโครงการทำนาครั้งที่สองใคร่แก่ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๘๗ (ตา-

ร่างที่ ๔๑) ทอววาเกษตรอำเภอ

๓.๗ จากการศึกษาชวาวนาว่าโครงการทำนาครั้งที่สอง
กระทำเป็นประจำทุกปีบุคคลใดที่ก่อให้เกิดความสำเร็จมากที่สุด ผู้ตอบส่วน
ใหญ่ร้อยละ ๔๒.๒๗ (ตารางที่ ๔๒) ทอววาเกษตรอำเภอ

๓.๘ จากการศึกษาชวาวนาทุกครั้งที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริม
อาชีพมาประชุมกลุ่มเกษตรกรมักพูดเสมอในเรื่องการทำนาครั้งที่สอง ผู้ตอบ
ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๕.๗๕ (ตารางที่ ๔๓) ทอววาใช่

๓.๙ จากการศึกษาชวาวนาว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพเคย
นำปุ๋ยและยาปราบวัชพืชมาแจกและแนะนำท่านเพื่อใช้ในโครงการทำนาครั้งที่สอง
ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๐๐ ทอววาเคยบ่อย ๆ (ตารางที่ ๔๔)

๓.๑๐ จากการศึกษาชวาวนาว่าเคยถูกแนะนำให้เลิกการทำนา
ครั้งที่สอง ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๒.๕๕ (ตารางที่ ๔๕) มีความเห็นว่าไม่
เคยแนะนำให้เลิก

สรุป

ชวาวนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพมีความ
ความเข้าใจโครงการทำนาครั้งที่สองคือ เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหา
และเสนอแนะให้ความเข้าใจโครงการใดที่ดีที่สุด และเกษตรอำเภอยังเป็นผู้ที่มา
ประชุมและมีส่วนที่กระทำให้ผลผลิตดีขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าเจ้า
หน้าที่ยังนำปุ๋ยและยาปราบวัชพืชมาแจกและไม่เคยแนะนำให้เลิกการทำนาครั้งที่
ที่สองเลย แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ
โครงการทำนาครั้งที่สองอยู่ในเกณฑ์ดี

๔. สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำนาครั้งที่สอง

๔.๑ จากการศึกษาชวาวนาว่าในสภาพปัจจุบันชวาวนาคิดว่าการ
ทำนาครั้งที่สองควรจัดทำหรือไม่ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๑๐๐.๐๐ (ตารางที่ ๔๖)

มีความเห็นว่าจะควรจัดทำ

๔.๒ จากการสอบถามชาวनावานวลเดิมนี้ไม่ใคร่พอใจเท่าที่ควร เพราะ
ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๔.๓๖ (ตารางที่ ๔๘) ตอบว่าสภาพดินฟ้าอากาศไม่
อำนวย

๔.๓ จากการสอบถามชาวनावาเคยคิดอยากเลิกการทำงานครั้งที่
ที่สองหรือไม่ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๒.๕๕ (ตารางที่ ๔๙) ตอบว่าไม่เคย
คิดเลิก

๔.๔ จากการสอบถามชาวनावา ถ้าหากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพ
ไม่มาส่งเสริมการทำงานครั้งที่สอง ชาวนาคิดอย่างไร ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ
๙๑.๒๘ (ตารางที่ ๕๐) มีความเห็นที่สามารถทำงานครั้งที่สองได้

๔.๕ จากการสอบถามชาวनावาสมมติว่าถ้าท่านไม่ทำงานครั้งที่
สอง ท่านคิดว่าควรใช้พื้นที่ในการทำอะไร ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๖.๘๑
(ตารางที่ ๕๑) ตอบว่าทำไร่

๔.๖ จากการสอบถามว่าในการทำงานครั้งที่สองท่านคิดว่าสิ่ง
เหล่านี้มีความสำคัญ ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐.๔๓ (ตารางที่ ๕๒) ตอบ
ว่าแหล่งน้ำสำคัญที่สุด

๔.๗ จากการสอบถามชาวनावาเมื่อทำนาปีเรียบร้อยแล้ว ท่าน
มักจะทำอะไรต่อไป ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๑.๙๐ (ตารางที่ ๕๓) ตอบว่า
เตรียมทำนาครั้งที่สองต่อไป

๔.๘ จากการสอบถามชาวनावาเคยชักชวนและสอนให้เพื่อนชาว
นาด้วยกันทำงานครั้งที่สองใคร่คนใดมาแล้ว ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๒.๕๖ (ตาราง
ที่ ๕๔) ตอบว่าได้เคยชักชวนและสอนให้แก่เพื่อนชาวनावา

สรุป

ชาวनावาในจังหวัดอ่างทองส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นสภาพปัจจุบัน

สมควรอย่างยิ่งที่จักให้มีการทำนาครั้งที่สองและไม่เคยคิดที่จะเลิกทำเพราะหลัง
จากทำนาปีแรกก็จะเตรียมทำนาครั้งที่สองต่อไป และถือว่ามีปัจจัยสำคัญในการ
ทำนาครั้งที่สองก็คือแหล่งน้ำ ชาวนาส่วนใหญ่ยังมีความเห็นวาทาหากเจ้านา
ที่ส่งเสริมอาชีพไม่มาส่งเสริมการทำนาก็สามารถทำนาครั้งที่สองต่อไปได้ จึง
แสดงให้เห็นว่าชาวนามีความรู้เรื่องการทำนาครั้งที่สองดี